

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

5. Дичківська І. М. Інноваційні педагогічні технології : [навч. пос.] / Ірина Дичківська. – К., 2004. – 248 с.
6. Малихін А. Підготовка вчителя до розв'язання виховних ситуацій: особистісно зорієнтований аспект / А. Малихін // Рідна школа. – 2004. – № 3. – С. 21-23.

Овчарук Т. Ю.*

РЕАЛІЗАЦІЯ КОМУНІКАТИВНОГО ПІДХОДУ ДО ВИКЛАДАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В 5-9 КЛАСАХ ПІД ЧАС ВИВЧЕННЯ ТЕМ «ДОЗВІЛЛЯ» ТА «ІЖА»

У статті розглядаються засоби реалізації комунікативної спрямованості навчання іноземної мови через правильно організоване вчителем спілкування в класі та широке використання комунікативних вправ на уроках англійської мови.

Актуальність проблеми зумовлюється сучасним станом і розвитком міжнародних зв'язків України, виходом її в європейський простір. Тому значно активізувався інтерес до вивчення іноземних мов, адже володіння засобами іншомовного спілкування – вимога часу. В умовах інтенсифікації інформаційних потоків значно змінився соціокультурний контекст вивчення іноземних мов, оскільки істотно посилилися їх значущість у професійній конкурентоспроможності на ринку праці, що викликало посилення мотивації до вивчення мов міжнародного спілкування. Відповідно, підвищилася й потреба у використанні іноземних мов. Головне призначення іноземної мови як навчального предмета – стати засобом спілкування учнів завдяки сформованам комунікативним умінням. Оволодіння основами іншомовного спілкування передбачає досягнення школярами мінімально достатнього рівня комунікативної компетенції. Тому серед методів викладання предмета «Іноземна мова» на сучасному етапі переважають комунікативні.

Метою статті є висвітлення методичних та практичних аспектів реалізації комунікативного підходу на уроках англійської мови, зокрема під час вивчення тем «Дозвілля» та «Іжа» у 5-9 класах.

Головна ідея комунікативного підходу до викладання і вивчення англійської мови як іноземної полягає в тому, що учні, щоб стати ефективними користувачами мови, повинні не тільки здобувати знання, а й розвивати навички та вміння використання мовних форм для реальних комунікативних цілей. Використання комунікативної методики на уроках іноземних мов допомагає учням набути навичок ведення дискусії та вміння висловлювати своє бачення, допомагає сформувати власну точку зору, адаптуватися в мовному середовищі, розвиває критичне і креативне мислення. Навчання з допомогою комунікативної методики вимагає використання на уроках різноманітних видів діяльності, у процесі яких учні працюють у парах або групах,

* © Овчарук Т. Ю.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

використовуючи весь накопичений лінгвістичний потенціал у процесі вирішення завдань, які сприяють розвитку мовлення та мислення на уроках іноземної мови. На пошук і обґрунтування методів удосконалення навчання іноземних мов за умов реалізації комунікативного підходу спрямували значні зусилля такі психологи-лінгвісти як І. О. Зимня, О. О. Леонтьєв, Н. Ф. Шевченко та інші, наголошуючи на потребі переорієнтації занять із засвоєння мовленнєвих дій на мовленнєву діяльність, спілкування. Відомий теоретик комунікативної методики Є. І. Пассов зазначав, що наближення до потреб комунікації можливе лише за умов відповідної організації матеріалу довкола ситуацій і мовленнєвих завдань [2, с. 30].

Але необхідно не забувати про наявність у тих, хто навчається, мотиву для здійснення комунікації. Діяльності без мотиву не буває – це є головним у процесі комунікації. Учень повинен бути зацікавлений у вивченні іноземної мови, він має накопичувати свої знання, уміння та досвід. Комунікативна спроможність розвивається шляхом залучення учнів до вирішення великого кола значущих, реалістичних і досяжних завдань, які мають сенс, успішне вирішення яких викликає задоволення та підвищує їхню впевненість у собі [1, с. 10-11].

Комунікативно орієнтоване викладання іноземної мови має на меті дати учням не тільки практичні знання граматики та лексики цієї мови, але й розвинути в них розуміння, як відповідна мова використовується для спілкування. Комунікативний підхід передбачає як засвоєння правил, так і їх практичне використання, як свідоме, так і підсвідоме в мовленні. Реалізація комунікативного підходу в навчанні іноземної мови означає, що формування навичок та вмінь здійснюється завдяки мовленнєвій діяльності учня. Оволодіння засобами спілкування та вміннями аудіювання, читання, говоріння і письма спрямоване на їх практичне використання, а отже і навчальна діяльність учнів організується для вирішення комунікативних завдань, максимально наближених до реального спілкування, тобто здійснюється в умовах, що моделюють спілкування. Суть комунікативного навчання полягає в підготовці учня до участі в іншомовному спілкуванні в умовах іншомовного спілкування, створених у класі. На уроці англійської мови іншомовне спілкування – це не лише засіб, але й мета навчання. Звідси й впливає важливість урахування комунікативної спрямованості навчання іноземної мови. Таким чином, завдання вчителя на сучасному етапі передбачає навчання школярів комплексу вмінь спілкування іноземною мовою шляхом правильно організованого, координованого вчителем спілкування в класі.

Основними принципами комунікативного методу є:

1. Мовленнєва спрямованість, яка полягає не тільки в тому, що ставиться мовленнєва практична мета, але й у тому, що шлях до цієї мети – це практичне використання мови.

2. Індивідуалізація навчання мовленнєвої діяльності, під

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

якою розуміють урахування всіх особливостей учня як індивідуальності: його здібностей, умінь здійснювати мовленнєву та навчальну діяльність та, головне, його особистісних характеристик.

3. Ситуативність навчання, яка необхідна як спосіб мовленнєвої мотивації, і як умова розвитку мовленнєвого вміння. Ситуативність дійсно може відтворити комунікативну реальність, чим і підвищить інтерес до говоріння.

4. Новизна. Процес спілкування характеризується постійною зміною предмета розмови, умов, завдань. Щоб мати адекватне ставлення до тієї чи іншої ситуації, той, хто говорить, не може не враховувати новизни всіх компонентів спілкування.

5. Функціональність. Це означає, що будь-яка мовленнєва одиниця, будь-яка мовна норма виконує в процесі комунікації певні мовленнєві функції. Принцип функціональності передбачає перш за все адекватний процесу комунікації підбір матеріалу.

Є певні вимоги до комунікативних вправ: 1. Повідомляти учням інформацію, ділитися якою може стати їхньою реальною потребою чи навчальним завданням.

2. Стимулювати учнів до висловлення свого ставлення до тієї чи іншої життєвої або навчальної реальності.

3. Створювати ситуації для мовленнєвого спілкування в класі.

4. Будувати їх на опрацьованому та достатньо засвоєному учнями матеріалі.

5. Забезпечувати реальну мовленнєву поведінку учнів згідно із соціально-комунікативною позицією.

Щоб зробити мовленнєвий матеріал у школі комунікативно цінним, тобто таким, який би не залишав учня байдужим, а стимулював його розумово-мовленнєву діяльність, заохочував до іншомовного спілкування, потрібно до змістового компонента спілкування включати питання, близькі школяреві (сім'я, друзі, їжа, захоплення тощо), пропонувати види діяльності, що відповідають його віковим інтересам, використовувати як активні, так і інтерактивні методи, що стимулюють творчість, ініціативу, креативне, самостійне та критичне мислення. Форми роботи слід використовувати різні: дискусію, дебати, навчальне співробітництво, роботу в групах, діалог, рольову гру, роботу в парах тощо. Мовленнєва дія неможлива поза ситуацією спілкування, тому вчитель на уроці повинен створити певну комунікативно-мовленнєву ситуацію. Цей підхід вимагає відкритої атмосфери співпраці й активної участі учнів у процесі навчання на уроці. За визначенням В.Л. Скалкіна, «комунікативно-мовленнєва ситуація – це динамічна система взаємодіючих факторів, які залучають людину до мовленнєвого спілкування» [3, с.18].

Навчання іноземної мови учнів у загальноосвітньому навчальному закладі відбувається в різноманітних сферах

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

інтелектуального та побутового спілкування: соціально-побутовій, громадсько-політичній, соціально-культурній та професійно-трудовій. Застосування інтерактивних технологій є найбільш ефективним шляхом реалізації комунікативного підходу до вивчення іноземної мови. Численні прийоми інтерактивного навчання забезпечують можливість вибору для вчителя: «Мозковий штурм», «Мікрофон», «Крісло автора», «Коло ідей», «Навчаючись учусь», метод асоціацій і т. д.

Досвід свідчить, що початок уроку виконує дві важливі функції: організацію класу до активної роботи на уроці та створення іншомовної атмосфери з метою переведення учнів на іншомовну мовленнєву діяльність. Саме на цьому етапі уроку учитель має зацікавити дітей, стимулювати їх інтерес для кращого усвідомлення ними їхньої діяльності на уроці. Наприклад, при вивченні теми «Їжа» доцільно використати прийом «Поняття». Учитель вертикально записує на дошці основне поняття, яке мають опрацювати учні. Після цього він просить учнів назвати ознаки цього поняття або асоціації, які воно в них викликає. Важливою умовою є те, щоб ці слова мали спільні з основним поняттям літери, починалися з них. Потім учні складають з цих словами речення.

1. Приклад «Meal».

M – meat, market

E – egg, enjoy

A – apple, appetite

L – lemon, ladle

2. «Прямокутник»

Учитель креслить на дошці прямокутник і записує на ньому основне слово. Потім пропонує учням назвати його синоніми, антоніми, прикметники і дієслова, що на їх думку асоціюються з даним словом. Усі вони записуються на відповідних сторонах прямокутника. Коли асоціації закінчуються, учитель пропонує учням із кожної групи відібрати по три найхарактерніших. Із відібраними словами відбувається подальша робота (діалог, запитання-відповіді і т. ін.)

	BITTER	GREASY	CREAMY	SPICY	SWEET	SALTY	
BAKING	FOOD					FROZEN	
GRILLING						FAST	
FRYING						JUNK	
ROASTING						PROCESSED	
BOILING						PICKLED	
	FRUIT	VEGETABLES	MEAT	FISH	BREAD	PLANTS	

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

В основній частині уроку вирішуються його головні завдання. Це може бути подання нового матеріалу, тренування учнів у вживанні його в мовленні, управління їх у мовленнєвій діяльності з використанням раніше вивченого матеріалу.

Вправа 1. З'єднати правильні відповіді із запитаннями (робота в парах). Match the correct answer in B to the question in A

A	B
1. Are potatoes eaten in your country?	a) Baked potatoes with their jackets on.
2. Do you know what is called batter?	b) In the 16th century.
3. When was it introduced to England?	c) Yes, they are. It's an important part of Ukrainian diet.
4. Had the potato been first grown in England?	d) No, it had not. The potato was first grown in America before it became world-spread.
5. What potatoes are called "potatoes in their jackets"?	e) Yes, of course. It's a mixture of flour and water.

2. Dramatizing the dialogue «At Solokha's Restaurant»

Using the menu, practice in a group of four people:

You are in a restaurant.

One person is the waiter.

One person asks the questions: Would you like ...or ...?

Then waiter remember the order.

MENU

Borsch – 5 hryvnias

Kapustniak – 4 hryvnias

Varenyky – 10 hryvnias

Holubtsi – 12 hryvnias

Pampushky – 8 hryvnias

Mlyntsi – 5 hryvnias

Uzvar – 2 hryvnias

Petro: What would you like to eat, Mykola ?

Mykola: Borsch and pampushky.

Petro: Taras? Would you like varenyky or holubtsi?

Taras: Varenyky, Petro.

Mykola: Petro? Would you like pampushky or mlyntsi?

Petro: Pampushky.

Waiter: Good evening.

Taras: Good evening. We'll have borsch, pampushky for two, varenyky.

Mykola: And three uzvars!

Waiter: (writing down the order) Borsch... pampushky for two... varenyky... and...three uzvars.

При вивченні теми «Дозвілля» на початку уроку цікавими будуть загадки.

Movie riddles.

Make movie riddles using the clues in the box.

Read them to the class (or your group) and they will try to guess your movies.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

Movie title: keep this a secret.

Clue1. It's a ----- (Genre)

Clue2. It takes place ----- (Setting)

Clue3. ----- is in it. (Actor)

Clue4. It's about ----- (Plot)

Clue5. In the end, ----- (Climax)

В основній частині уроку доцільно застосувати прийом навмисного створення відмінностей інформації у потенційних партнерів по іноземному спілкуванню (induced information gap).

1. *Приклад.* Кожному учню надається сторінка щоденника, розділена на сім колонок – за кількістю днів тижня. Учитель пропонує вибрати чотири дні з тижня і записати, що учень збирається робити в ці дні та в який час, орієнтуючись на свої реальні плани.

Потім учням, які працюють у парах, пропонується запросити один одного провести разом три вільні вечори. Приймаючи чи відмовляючись від запрошення, учні повинні звіритись зі своїми записами і в разі відмови вказати причину і запропонувати інший день. При цьому на дошці чи на картках можуть бути записані зразки:

Invite. Would you like to --- + time and place.

Refuse. I'm sorry. I'm afraid I can't --- + reason.

Invite. (Again). Could you --- instead?

Accept. Yes, thanks. Only --- + change time.

2. *Dialogue "Gossips"*

P1. Tom's birthday was last Thursday.

P2. Was it? I thought it was last month.

P1. Tom is only twenty.

P2. Is he? I thought he was twenty-five.

P1. Tom is the author of a book about animals.

P2. Is he? I thought this book was about people.

3. *Мікродіалог – підстановча таблиця.*

– Do you like going to the (theatre, cinema, museum, zoo)?

– Yes, I do. I like going to the (theatre, cinema, museum, zoo).

– How often do you go to the (theatre, cinema, museum, zoo)?

– Usually (once/twice a week/month, every day/week-end, on Fridays).

– How about going to the (theatre, cinema, museum, zoo) next Friday?

– That's a great idea! Let's go. I've got two tickets.

4. *Учитель:* До нашої школи приїхали гості – ваші ровесники з Великобританії. Ви хочете скласти для них культурну програму. Скажіть своєму іноземному гостю, чим цікавитеся, а він/вона повідомить про свої уподобання.

P1: I'm interested in variety show.

P2 (a foreign guest): I'm interested in variety show too/ або: And I'm interested in folk music.

НА ДОПОМОГУ ПЕДАГОГУ

5. *Учитель*: Якщо ваші смаки співпадають, запропонуйте разом піти до відповідного театру.

P1: If you are interested in variety show, let's go to the variety theatre together.

P2: With pleasure! / Great!

6. *Учитель*: Запросіть свого іноземного гостя піти до театру у вихідний день. Скажіть йому/їй про свої уподобання, з'ясуйте, чим цікавиться ваш гість. Домовтеся, куди конкретно ви підете. Скористайтеся схемою діалогу.

Структурно-мовленнева схема:

P1: I am sorry... , let's go somewhere on ... I'm interested in ...
What about you?

P2 (foreign guest): I'm interested in ..., too.

P1: Then let's go to ...

P2: What's on at the ... on ...?

P1: Let me see, ... by He/she is a

P2: All right. Thank you for the invitation.

Таким чином, реалізація комунікативного підходу до навчання англійської мови формує високий рівень мотивації учнів, їх пізнавальних інтересів і потреб в опануванні мовним і мовленнєвим матеріалом. Комунікативні завдання сприяють формуванню і розвитку вмінь і практичних навичок учнів спілкуватися англійською мовою. Зміст завдань стимулює широту й гнучкість мислення, що так необхідні для успішного розв'язання як навчальних, так і життєвих завдань.

Література:

1. Ермоленко Л. П. Комунікативний підхід до навчання англійської мови в середній школі / Л. П. Ермоленко // Іноземні мови. – 2002. – № 3. – С.10-11.
2. Пассов Е.И. Коммуникативный метод обучения иноязычному говорению / Е.И. Пассов. – М.:1991. – С. 30.
3. Скалкін В.Л. Комунікативні вправи англійською мовою. Посібник для вчителя / В.Л. Скалкін. – М. : Освіта, 1983. – С.18.

Половинець Н. П.*

ІГРОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ВИВЧЕННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ У 1-4 КЛАСАХ

У статті обґрунтовано необхідність використання ігрової діяльності на уроках англійської мови у 1-4 класах.

Виховання підростаючого покоління – одне з основних завдань суспільства. У наш час розвитку науки і техніки знання іноземної мови, особливо англійської, є необхідною складовою успішності людини. Але базис для цього формується ще в дитинстві. Саме тому слід приділяти велику увагу вивченню англійської мови ще в молодшій школі. Адже саме в цей період закладаються основи знань, умінь і практичних навичок,

* © Половинець Н. П.